

SATVERSMES KOMENTĀRI – DĀVANA LATVIJAI

Pagājušajā nedēļā, 31. maijā, Rīgas pils Svētku zālē tika atvērts ceturtais Satversmes komentāru sējums. Tajā tiesību zinātnieku un praktiķu grupa prof. Ringolda Baloža vadībā komentējusi Satversmes III nodaļu "Valsts prezidents" un IV nodaļu "Ministru kabinets". Neskatoties uz Satversmes normu lakonismu, komentāri ir ļoti apjomīgi – grāmata ir gandrīz 900 lappušu bieza.

VSIA "Latvijas Vēstnesis" apgādā kopš 2011. gada iznākošo Satversmes komentāru fundamentālo sēriju plānots noslēgt līdz Latvijas valsts simtgadei – jau šobrīd norit darbs pie pēdējām divām vēl nekomentētajām Satversmes nodaļām (II nodaļa "Saeima"; V nodaļa "Likumdošana").

Komentāri Satversmei – vienai no vecākajām spēkā esošajām konstitūcijām Eiropā – ir simboliska juristu saimes dāvana Latvijai tās gaidāmajā jubilejā. Vienlaikus komentāri ir arī praktisks palīgs Satversmes normu piemērotājiem, kā arī jebkuram Latvijas sabiedrības loceklim, kas vēlas pamatīgāk izprast mūsu valsts konstitucionālos pamatus.

Komentāru saturs un tā veidotāji

Satversmes komentāru ceturtais sējums, kurā aplūkotas Latvijas konstitūcijas III nodaļa "Valsts prezidents" un IV nodaļa "Ministru kabinets", tāpat kā iepriekšējie trīs sējumi, tapuši Latvijas Universitātes (LU) profesora R. Baloža vadībā un viņa enerģiskās uzņēmības iedvesmā. Grāmatas ievadā viņš atgādina, ka Satversme ir ne vien valsts normatīvo aktu hierarhijā augstākais dokuments, kas nosaka valsts tiesiskos pamatprincipus, bet arī valsts politiskās filozofijas pamatu atspoguļojums: "Konstitūcija – tas ir valsts pamatlikums, sabiedriskais līgums, kas apvieno visus pilsoņus un nosaka pašas sabiedrības un valsts pamatus, kas kopsummā veido vienu no varas leģitimitātes galvenajiem faktoriem." Tāpēc, kā norāda R. Balodis, "Satversmes skaidrojumi jeb komentāri ir fundamentāls zinātnisks izziņas avots par latviešu konstitucionālismu".

Sējumu veido četras pamatdaļas:

- Ievads Satversmes III nodaļas komentāriem (Valsts prezidenta institūta apskats, salīdzinošs ieskats valstu prezidentu ievēlēšanas modeļos un tiesībvēsturisks pārskats, sākot ar baltu un līvu cilšu karaļiem un beidzot ar Latvijas Valsts prezidenta institūtu);

- Satversmes III nodaļas "Valsts prezidents" pantu secīgi komentāri;

- Ievads IV nodaļas komentāriem (Ministru kabineta funkciju analīze un Ministru kabineta vēsturiskās attīstības apskats);

- Satversmes IV nodaļas "Ministru kabinets" nodaļas pantu secīgi komentāri.

Sējumu papildina divi pielikumi, kuros apkopotas ziņas par visiem līdzšinējiem Latvijas Valsts prezidentiem (ieskaitot "pašiecelto" Valsts prezidentu – autoritāro valsts vadītāju Kārli Ulmani), kā arī foto un informācijas apkopojums par visām līdzšinējām Latvijas Republikas valdībām (vadītāji, valdību locekļi, fotogrāfijas) – sākot no K. Ulmaņa vadītās Pagaidu valdības, starpkaru perioda Ministru kabinetiem un autoritārā perioda valdību līdz padomju okupācijai un turpinot ar Ivara Godmaņa vadīto Ministru padomi, kas darbojās pēc Latvijas neatkarības atgūšanas, pārskatu noslēdzot ar Ministru kabinetiem pēc

Satversmes darbības atjaunošanas līdz pat mūsu dienām – Māra Kučinska vadīto valdību.

Satversmes normu ceturta sējuma komentētāju skaitā ir šādi tiesību zinātnieki un praktiķi: Sanita Armagana, Ringolds Balodis, Reinis Bērziņš, Jaurīte Briede, Krišjānis Bušs, Edvīns Dānovskis, Mārtiņš Drēģeris, Dina Gailīte, Inese Gailīte, Kaspars Gailītis, Kristaps Hahelis, Kristīne Jaunzeme, Laila Jurcēna, Annija Kārklīņa, Jānis Kārklīņš, Simona Krastiņa, Mārtiņš Krieviņš, Veronika Krūmiņa, Gunārs Kusiņš, Māris Lejnieks, Gatis Litvins, Inese Lībiņa-Egnere, Elena Lodočkina, Laila Medina, Inese Nikuļceva, Sanita Osipova, Edgars Pastars, Dita Plepa, Jānis Pleps, Anita Rodiņa, Alla Spale, Artis Stucka, Madara Supe un Viola Supe.

Satversmes III un IV nodaļas komentāru rediģēšanu veikusi zinātniskā redkolēģija, kurā ietilpa prof. Dr. iur. Ilma Čepāne, Satversmes tiesas pirmais priekšsēdētājs Biznesa augstskolas "Turība" prof. Dr. iur. Aivars Endziņš, LU prof. Dr. iur. Jānis Lazdiņš, Saeimas Juridiskā biroja vadītāja Dina Meistere, Biznesa augstskolas "Turība" prof. Dr. iur. Jānis Načisčionis, Satversmes tiesas priekšsēdētāja vietniece prof. Dr. iur. Sanita Osipova, LU prof. Dr. iur. Jānis Rozenfelds, LU prof. Dr. iur. Kristīne Strada-Rozenberga, Satversmes tiesas priekšsēdētāja un Rīgas Juridiskās augstskolas prof. Dr. iur. Ineta Ziemele.

Satversmes komentāru sēriju izdod VSIA "Latvijas Vēstnesis" valdes priekšsēdētājas Dainas Ābeles vadībā. Par komentāru sērijas projektu atbild Gita Kronberga, komentāru literāro rediģēšanu veikušas Sanita Djadela un Māra Keiša, savukārt komentāros izmantoto avotu sarakstu sastādījusi Signe Terihova.

Komentāru ceturta sējuma iznākšanu organizatoriski vai finansiāli atbalstījušas vēl arī šādas institūcijas: Latvijas Universitāte, Tiesību zinātņu pētniecības institūts, Valsts prezidenta kanceleja, AS "Latvenergo" un Valsts kanceleja.

Jāatzīmē, ka Satversmes nodaļa par Ministru kabinetu ir zinātniski komentēta jau otro reizi (pirmo reizi to 1998. gadā izdarīja Dītrihs Andrejs Lēbers un Ilmārs Bišers), savukārt Valsts prezidenta institūta konstitucionālais regulējums ir komentēts pirmo reizi.

Foto: Valsts prezidenta kanceleja

Grāmatas atvēršanas svētki

Ņemot vērā, ka jaunajā komentāru sējumā aplūkots Valsts prezidenta un Ministru kabineta institūts, grāmatas atvēršanas svētki simboliski noritēja Rīgas pils Svētku zālē un tajos piedalījās Valsts prezidents Raimonds Vējonis un Ministru prezidents Māris Kučinskis. Klāt bija arī viens no bijušajiem Valsts prezidentiem – Guntis Ulmanis.

Uzrunājot svētku dalībniekus, R. Vējonis norādīja: “Satversmes komentāri ir Latvijas valstiskumam būtisks darbs, kura sagatavošanā iesaistīti labākie mūsu valsts zinātnieki un praktiķi. Tā ir lieliska Satversmes lietpratēju dāvana mums visiem, sagaidot Latvijas simtgadi.” Viņam pievienojās M. Kučinskis, uzverot, ka Ministru kabineta darbu regulējošo Satversmes pantu komentāri kļūs par labu darba instrumentu valdības locekļiem, ļaujot tiem labāk izprast sava darba noteikumus.

Savukārt G. Ulmanis dalījās aizraujošās atmiņās par to, kā, būdams pirmais Valsts prezidents pēc valsts neatkarības un Satversmes darbības atjaunošanas, viņš veiksmīgi, balstoties gan uz Satversmes pirmā komentētāja Kārļa Dišlera atziņām, gan savu personisko iniciatīvu un intuīciju, atdzīvinājis Valsts prezidenta institūciju un tās funkcijas. Viņš īpaši uzsvēra, ka 20. gadsimta 90. gados, Baltijas valstīm atgriežoties Eiropas brīvo nāciju saimē un atbrīvojoties no PSRS okupācijas sekām (tobrīd notika Krievijas Federācijas karaspēka izvešana), izšķiroši svarīga ir bijusi to savstarpējā sadarbība, ko aktīvi veicinājuši trīs tā laika prezidenti – G. Ulmanis, L. Meri un A. Brazauskis. Tāpat viņš atcerējās, kā piedzīvojis līdz šim vienīgo impīčmenta mēģinājumu Latvijas vēsturē, ieviesis jaunu kārtību valdību sastādīšanas procesos u.c. pagrieziena punktus savā prezidentūrā (G. Ulmaņa runas videoieraksts pieejams arī JV mājaslapā juristavards.lv).

Komentāru izdevējs

Satversmes komentāru sēriju kopš tās pirmsākumiem 2011. gadā izdod Latvijas Republikas

oficiālais izdevējs – VSIA “Latvijas Vēstnesis”, turklāt komentāru ceturto sējumu rotā oficiālā izdevēja simtgades svinību logo, jo grāmatas iznākšana aizsāk Latvijas Republikas oficiālā izdevēja simtgades svinību ciklu (pirmais Latvijas Republikas oficiālais izdevums – “Pagaidu Valdības Vēstnesis” iznāca 1918. gada 14. decembrī). Simboliski, ka oficiālā izdevēja apgādā iznākušie Satversmes komentāri tika atvērti tieši Rīgas pilī, jo šajā ēkā kādreiz atradās “Latvijas Vēstneša” priekšteča “Valdības Vēstneša” redakcija.

Izdodot Satversmes komentāru ceturto sējumu, “Latvijas Vēstneša” valdes priekšsēdētāja D. Ābele uzsver, ka “Latvijas Vēstnesis” turpina sava priekšteča – starpkaru perioda oficiālā laikraksta “Valdības Vēstnesis” – iedibinātās tradīcijas stiprināt valstiskumu, sniedzot nepastarpinātu un objektīvu informāciju. Arī Satversmes komentāru izdošana ir viena no oficiālā izdevēja būtības un sūtības izpausmēm. Tāpat D. Ābele norāda, ka valsts kapitālsabiedrības resursu ieguldīšana šādā projektā ir atbilstošs publisko resursu lietojums valsts pamatu stiprināšanā.

Kur nopirkt

Jaunais Satversmes komentāru sējums *Latvijas Republikas Satversmes komentāri. III nodaļa. Valsts prezidents. IV nodaļa. Ministru kabinets* (2017) visizdevīgāk nopērkams pie izdevēja – VSIA “Latvijas Vēstnesis” Klientu centrā Rīgā, Bruņinieku ielā 53, vai interneta mājaslapā lv.lv. Gandrīz 900 lappušu biežais sējums maksā 89 eiro.

VSIA “Latvijas Vēstnesis” Klientu centrā joprojām pieejami arī trīs iepriekš izdotie Satversmes komentāru sējumi: *Latvijas Republikas Satversmes komentāri. Ievads. I nodaļa. Vispārējie noteikumi* (2014) – 58 eiro; *Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole* (2013) – 47,81 eiro; *Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības* (2011) – 80,30 eiro.

Dina Gailīte